

Novel·la Romànica Medieval

Codi: 103366
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	3	0
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	4	0
2502533 Estudis Francesos	OT	3	0
2502533 Estudis Francesos	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Rossell Mayo
Correu electrònic: Antoni.Rossell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: Sí
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No s'escau.

Objectius

Endeguem un curs dedicat al gènere narratiu medieval amb més ressò a la literatura posterior: el *roman*, la novel·la. No és agosarat dir que els paràmetres narratius moderns neixen al Segle XII. Els models narratius, argumentals i estratègies literàries que es van forjar en aquest segle, han influenciat constantment i fins avui la narrativa occidental. No obstant la novel·la medieval gaudeix de tradicions literàries i formals múltiples: la literatura llatina clàssica, les narracions líriques bretones i gal·leses, l'èpica i la lírica medieval, ... Tot plegat ha conformat un gènere literari que gaudeix de diferents pols d'atracció per un públic contemporani. Wagner, John Steinbecko autors contemporanis com Ken Follett i molts d'altres han estat hereus d'aquest gènere i la seva tradició literària. A partir dels textos originals, dels quals l'alumne en tindrà una traducció, s'analitzaran els contextos socioculturals que van fer possible aquest gènere literari. Dedicarem una especial atenció al públic femení i la seva influència en el desenvolupament de la novel·la medieval. No podem deslligar aquest gènere de la situació històrica i dels condicionants polítics que van influir en el naixement de la novel·la artúrica, així com a la sacralització de temes com el Sant Greal, a partir dels mites pagans i la seva simbologia. Tractarem el celtisme, tant des de la tradició medieval com la seva influència en el Romanticisme. Començarem per les interferències genèriques del Roman d'Alexandre, i ens endinsarem en l'obra del novel·lista més famós de l'Edat Mitjana romànica, Chrétien de Troyes. Això no obstant, la nostra atenció abordarà també la novel·la romànica occitana, com el *Roman de Flamenca*, en la seva dimensió eròtic-cortesana, i els subgèneres de las "Novas". Es tracta d'un curs que vol desmarcar-se dels encarcaments tradicionals i que aposta per convertir l'aula i el temari en punt de discussió del gènere narratiu medieval en vers i en prosa, així com desvetllar les fonts i les bases de la tradició narrativa moderna i contemporània.

Competències

Estudis d'Anglès i Francès

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.
- Estudi comparat i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Estudis Francesos

- Analitzar des d'una perspectiva contrastiva i pluricultural les diferents literatures romàniques medievals.
- Demostrar que coneix les primeres literatures europees en llengües romàniques medievals.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar conceptualment una obra de la matèria en qüestió.
2. Analitzar documents literaris medievals orals i escrits.
3. Analitzar les literatures romàniques en el seu context social, religiós i polític.
4. Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats.
5. Descriure els primers monuments lingüístics i literaris medievals.
6. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
7. Expressar-se en la llengua estudiada, oralment i per escrit, utilitzant el vocabulari i la gramàtica de manera adequada.
8. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
9. Identificar i analitzar textos originaris de la tradició literària europea.
10. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
12. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la relació de la literatura amb les àrees humanes, artístiques i socials.
13. Mantenir una conversa adequada al nivell de l'interlocutor.
14. Participar en els debats orals realitzats a l'aula de manera crítica i utilitzant el vocabulari de la disciplina.
15. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
16. Ser capaç de definir els gèneres literaris medievals.

17. Ser capaç de realitzar una anàlisi comparativa i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.

Continguts

1. El naixement del *roman* medieval: Tradició clàssica i hel·lenística.

- 1.1. La feminitat d'un gènere.
- 1.2. La creació d'una mitologia per part de l'aristocràcia: mecenatge i ideologia.

2. La novel·la medieval de tema llatí i grec: L'adaptació medieval dels temes clàssics grecs i romans. *El roman antique*: La tríada clàssica.

- 2.1. El *Roman d'Alexandre*, entre dos gèneres: L'inici de la tradició. Públic i condicionament genèric.
- 2.2. *El roman antique*: La tríada clàssica: De l'èpica clàssica a la novel·la.
- 2.3. El *Roman d'Eneas* i la tradició virgiliana. L'adaptació medieval.
- 2.4. El *Roman de Troie* de Benet de Sainte-Maure i la tradició clàssica
- 2.5. El *Roman de Thèbes* i la vinculació amb el gènere tràgic grec

3. La matèria de Bretanya

- 3.1. La narrativa bretona: un espai intersistèmic entre la lírica i la narrativa. Plurilingüisme, oralitat i feminitat.
- 3.2. Bretanya continental i insular, el bressol i l'espai mític de la matèria de Bretanya
- 3.3. Els *lais* i la novetat d'un univers meravellós. Concepció genèrica, oralitat i música.
- 3.4. Maria de França, subjectivitat i aportació literària a un món masculí.
- 3.5. La tradició cortesana d'un gènere narratiu: de la lírica a la narrativa: els *Lais*
- 3.5. La llegenda de Tristany: Antecedents clàssics i medievals: Celtisme i tradició clàssica
- 3.5.a. Arqueologia d'una llegenda: Les versions i els manuscrits conservats dins l'àmbit romànic i germànic
- 3.5.b. Dues concepcions de l'amor: l'esperança front al destí fatal. Antropologia i mites de la fecunditat.
- 3.5.c. El *Tristany* de Béroul
- 3.5.d. El *Tristany* de Tomàs d'Anglaterra
- 3.5.e. La *Folie* de Tristany
- 3.5.f. Wagner i la llegenda de Tristany: Antecedents literaris. La música de Wagner, un intersistema mític. Beardsley i la il·lustració de la llegenda.

4. El cicle artúric: Una maniobra política? Enric II d'Anglaterra. Cavalleria, cortesia i espais mítics i d'aventures. El món meravellós.

- 4.1. El *Romane Brut* de Wace i la *Historia Regum Britanniae* de Geoffroi de Montmouth: Plurilingüisme estratègic. Història dinàstica i nous models ètics.
- 4.2. Els protagonistes del món artúric. Artús, els cavallers i les dames: Psicologia i cortesia.
- 4.3. Chrétien de Troyes, personalitat i activitat literària: Les contradiccions d'un clergue. Justificació ideològica: "*matière*", "*sen*", "*conjointure*".

4.3.a. Subjectivitat i declaració de principis: Els "Pròlegs" de les seves novel·les. Tècnica literària i elements de la creació novel·lesca.

4.3.b. *Erec i Enide*, entre l'obediència i la capacitat del matrimoni per encabir l'amor.

4.3.c. *Cligès*, Tristany i el món clàssic

4.3.d. *El Cavaller del Lleó* i el món grec clàssic

4.3.e. *El Cavaller de la carreta*: Fidelitat i transgressió en la relació adúltera. Violència i cortesia

4.3.f. *Perceval, le conte du Graal*. Contextualització històrica. Tradició i religiositat. Anàlisi d'un mite, dels reis i dels seus personatges. Aventura i destí.

4.4. Les continuacions d'*El conte del Graal* de Chrétien de Troyes. Robert de Boron, *Roman de l'histoire du Graal*, la cristianització del mite. Tradició romàntica.

4.5. *Jaufré e Bruesentz*: La matèria artúrica a Occitània

4.6. *Roman bretó* en prosa: Món místic i construcció de l'ideal cavalleresc

4.6.a. *Perlesvaus, le haut livre du Graal*.

4.6.b. *Estoire de Merlin* o *Merlin-Vulgate*.

4.6.c. *Lancelot propre* (vulgata).

4.6.d. *Queste del Saint Graal* (vulgata)

4.6.e. *Mort le roi Artu* (vulgata).

5. Narrativa eròtica: el Roman de Flamenca. De l'erotisme de la fin'amors al fabliau

6. El roman féérique: La Melusina de Jean d'Arras: De les fades a l'estratègia nobiliària.

7. El romanç realista i la confrontació amb el món artúric. El roman com *exemplum*.

7.1. Jean Renart

8. El Roman de Renart. Les branques del Roman de Renart. El viatge i la fàbula.

9. Le roman de la Rose. Una novel·la i dos autors: Guillaume de Lorris i Jean de Meun: La rosa, el jardí i l'amor. Un univers simbòlic

Metodologia

En termes generals, es dirigirà l'aprenentatge mitjançant el següent conjunt de tècniques i accions:

-Classe magistral amb el suport TIC i discussió col·lectiva.

-Utilització de textos originals amb traducció

-Pràctica d'expressió escrita i oral.

-Realització d'exercicis individuals i en grup, tant escrits com orals.

-Realització d'activitats autònomes: lectures de fonts primàries i crítiques, redacció i recerca bibliogràfica.

-Sessions pràctiques de correcció i seguiment dels exercicis.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	10	0,4	
Tipus: Supervisades			
Dos (mínim) comentaris de textos narratius.	20	0,8	
Tipus: Autònomes			
Treball final	30	1,2	

Avaluació

PROCEDIMENT AVALUATIU: Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades a través de proves escrites, treballs individuals i en grup, comentaris de text i presentacions.

-Mòdul de lliurament de treballs: en aquest mòdul s'avaluaran dos o més treballs amb un pes global del 45%.

-Mòdul de presentacions de textos a l'aula, amb un pes global del 30%.

-Mòdul de proves escrites, amb un pes global del 25%.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor informará els estudiants del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

NO PRESENTAT: Es considerarà 'no avaluable' quan l'alumne hagi lliurat menys d'un 30% dels treballs assignats al curs i hagi realitzat menys del 30% de les proves. Per tant, si l'alumne ha fet més d'un 30% de cada part, se l'avaluarà.

PROCÉS DE RECUPERACIÓ: Per participar a la recuperació, l'estudiant ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes dels quals equivalgui a un mínim de les 2/3 parts de la qualificació total. Només tindran dret a recuperació els estudiants que tinguin una nota mitjana igual o superior a 3'5. Poden quedar excloses del procés de recuperació les activitats que es consideri que no són recuperables (per exemple, presentacions orals, treballs en grup o activitats relacionades amb la tasca docent diària)

EL PLAGI: El plagi total i parcial de qualsevol dels exercicis es considerarà automàticament un **SUSPENS (0)** de l'exercici plagiat. **PLAGIAR** és copiar de fonts no identificades d'un text, sigui una sola frase o més, que es fa passar per producció pròpia (això inclou copiar frases o fragments d'Internet i afegir-los sense modificacions al text que es presenta com a propi), i és una ofensa greu.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat continuada durant tot el curs	Avaluació continuada	10	0,4	6
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	Aproximació bibliogràfica autònoma a la matèria.	14	0,56	1, 2, 16, 17
Anàlisi d'un text narratiu aplicant el coneixement del conetx històric i sociocultural.	Avaluació amb orientació instrumental i bibliogràfica	20	0,8	1, 2, 16, 17
Anàlisi a l'aula amb estudiants dels continguts del curs a la segona part del curs	Avaluació cmprensió i assimilació de continguts	10	0,4	2, 3, 5, 9, 16, 17
Dos (mínim) comentaris de textos narratius.	Aproximació bibliogràfica autònoma a la matèria.	20	0,8	1, 2, 16, 17

Exposició oral a l'aula	Avaluació coneixements i capacitat de l'alumne	6	0,24	1, 4, 7, 8, 12, 13, 14
Treball escrit	Avaluació de recrea	10	0,4	10, 11, 15

Bibliografia

- Alvar, Carlos (1991) *El rey Arturo y su mundo. Diccionario de mitología artúrica*, Madrid: Alianza Tres.
- Auerbach, E. (1996) *Mimesis, La representación de la realidad en la literatura occidental* (1942). Mèxic: FCE.
- Bajtín, Mijail (1978) *Esthétique et théorie du roman*, París: Gallimard.
- Bezzola, R. (1944-1960) *Les origines et la formation de la littérature courtoise en Occident*, 3 vols.
- Bezzola, Reto (1947) *Le sens de l'aventure et de l'amour*, París: La Jeune Parque.
- Biller, G. (1984) *Etude sur le style des premiers romans français en vers (1150-1175)*, Ginebra: Slatkine, La primera edició és de 1916.
- Cirlot, V. (1987) *La novela artúrica. Orígenes de la ficción en la cultura europea*, Barcelona: Montesinos.
- Duggan, Joseph (1989) "Oral performance of romance in Medieval France", a *Continuations. Essays on Medieval French Literature and Language in Honor of John L. Grigsby*, Birmingham: Summa, pp. 51-61.
- Fourrier, Anthime (1960) *Le courant réaliste dans la littérature courtoise en France au Moyen Âge*, París: Nizet.
- Gallais, Pierre (1964/1970) "Recherches sur la mentalité des romanciers français du Moyen Âge", *Cahiers de Civilisation Médiévale*, 7 (1964), pp. 479-493 y 13 (1970), pp. 333-347.
- García Gual, C. (1983) *Historia del rey Arturo y de los nobles y errantes caballeros de la Tabla Redonda*. Madrid: Alianza.
- García Gual, C. (1974) *Primeras novelas europeas*, Madrid: Itsmo.
- GRLMA, IV=Jean Frappier y Reinhold Grimm, eds. (1978/1984). *Le Roman jusqu'à la fin du XIIIe siècle*. Vol 1: Partie historique, Heidelberg: Carl Winter, 1978 (*Grundriss der romanische Literaturen des Mittelalters, IV*); Vol. 2: Partie documentaire, Heidelberg: Carl Winter, 1984 (*Grundriss der romanische Literaturen des Mittelalters, IV*).
- Huchet, J. C. (1984) *Le roman médiéval*. París: PUF.
- Kelly, Douglas (1992) *The Art of Medieval French Romance*, Madison: The University of Wisconsin Press.
- Kölher, E. (1990) *La aventura caballeresca: Ideal y realidad en la narrativa cortés* (1957). Barcelona: Sirmio. Edició alemana de 1957.
- Lazar, Moshé (1964) *Amour courtois et "fin'amors" dans la littérature du XIe siècle*, París: Klincksieck,
- Meneghetti, Maria Luisa, ed. (1988). *Il Romanzo*, Bolonia: Il Mulino (Strumenti di Filologia Romanza).
- Pastoureau, M. (1994). *La vida cotidiana de los caballeros de la Tabla Redonda*. Madrid: Ediciones Temas de Hoy.
- Antoni Rossell (2011) *Erec y Enide*, Madrid: Alianza Editorial, en colaboración con Carlos

Alvar y Victòria Cirlot.

Antoni Rossell (2009) *El roman de Flamenca* (Traducció), prólogo de Mercedes Brea, Guadalajara-México: Ed. El Arlequín,.

Ruiz Domènec, José Enrique (1984). *La caballería y la imagen cortesana del mundo*, Génova: Istituto di Medievistica dell'Università.

Ruiz Domènec, José Enrique (1993). *La novela y el espíritu de la caballería*, Barcelona: Mondadori.

Torres Asensio, G. (1989). *Los orígenes de la literatura artúrica*. Barcelona: PPU.

Zink, M. (1985), *La subjectivité littéraire*. Paris: PUF.